

Aleksandra Patrycja Wilk
Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii
Uniwersytet Wrocławski
ORCID [0000-0003-1414-6185](https://orcid.org/0000-0003-1414-6185)

Glosa do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 18 października 2016 r., II KK 205/16¹

Commentary to the Supreme Court's judgement
of 18 October 2016, II KK 205/16

Streszczenie

Przedmiotem niniejszej glosy do wyroku Sądu Najwyższego jest niesłuszne, zdaniem autorki, stanowisko SN, iż prawomocne skazanie za przestępstwo powszechne, tj. z art. 278 § 2 k.k. stanowi przeszkodę do zastosowania instytucji warunkowego umorzenia postępowania karnego skarbowego w stosunku do sprawcy przestępstwa skarbowego wobec braku spełnienia przez niego przesłanki uprzedniej niekaralności wynikającej z przepisów art. 41 § 1 k.k.s. w związku z art. 66 § 1 k.k. przy zastosowaniu art. 20 § 2 k.k.s.

Glosa zawiera analizę poglądu doktryny oraz orzecznictwa w przedmiocie instytucji warunkowego umorzenia postępowania karnego skarbowego wynikającej z powołanych powyżej przepisów. Autorka zwraca uwagę na odrębny charakter przestępstw powszechnych i skarbowych, sposób odpowiedniego stosowania treści normy prawnej art. 66 § 1 k.k. w postępowaniu karnym skarbowym, a także przedstawia argumenty uzasadniające wskazaną w glosie dezaprobatę dla stanowiska zajętego w wyroku Sądu Najwyższego w przedmiocie przesłanki uprzedniej niekaralności sprawcy.

Słowa kluczowe

środki probacyjne, uprzednia niekaralność sprawcy, osoba niekarana, prawo karne skarbowe, przestępstwo umyślne, warunkowe umorzenie postępowania, środki karne skarbowe

Abstract

The subject of this gloss to the judgment of the Supreme Court is wrong, according to the author, i.e. the stance of the Supreme Court that a final conviction for a common offense, i.e. article 278 § 2 k.k. (criminal code) is an obstacle to the application of an institution of conditional fiscal penal redemption in relation to the perpetrator of a fiscal offense if he or her failed to fulfil the premise of not having previous criminal record, resulting from the provisions of article 41 § 1 k.k.s. (fiscal criminal code) in connection with article 66 § 1 k.k. when applying article 20 § 2 k.k.s.

The gloss contains an analysis of the doctrinal view and case-law on the subject of conditional discontinuance of fiscal penal proceedings resulting from the above-mentioned provisions. The author draws attention to the separate nature of common and tax crimes, the manner of proper application of

---

¹ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 października 2016 r., II KK 205/16, Lex nr 2174125.

the content of the legal norm of article 66 § 1 k.k. (criminal code) in penal fiscal proceedings, and also indicates arguments justifying the disapproval indicated in the gloss for the stance adopted in the Supreme Court judgment regarding the premise of the criminal's previous unpunishability.

Keywords

probation measures, prior criminal record of the perpetrator, unpunished person, fiscal penal law, intentional crime, conditional redemption of proceedings, fiscal penal measures

Teza

Upřednie prawomocne skazanie za umyślne przestępstwo powszechne nie stanowi przeszkody do zastosowania wobec sprawcy przestępstwa skarbowego instytucji warunkowego umorzenia postępowania w odniesieniu do przesłanki upředniej niekaralności za umyślne przestępstwo skarbowe wynikającej z przepisu art. 41 § 1 k.k.s.² w zw. z art. 66 § 1 k.k.³ przy zastosowaniu art. 20 § 2 k.k.s.

Głosowany wyrok został wydany w wyniku kasacji złożonej przez Ministra Sprawiedliwości-Prokuratora Generalnego od prawomocnego orzeczenia sądu pierwszej instancji w przedmiocie warunkowego umorzenia postępowania karnego skarbowego w sprawie o przestępstwa skarbowe z art. 9 § 3 w zw. z art. 56 § 2 w zw. z art. 56 § 1 w zb. z art. 61 w zw. z art. 7 § 1 w zw. z art. 6 § 2 k.k.s. uprawomocnionego w dniu 18 lutego 2016 r. Skarżący wywiódł na niekorzyść oskarżonego kasację w oparciu o rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 66 § 1 k.k. w zw. z art. 20 § 2 k.k.s. polegające na zastosowaniu instytucji warunkowego umorzenia postępowania karnego pomimo określonej w tym przepisie przesłanki upředniej niekaralności sprawcy za przestępstwo umyślne, w sytuacji gdy oskarżony został upřednio skazany prawomocnym wyrokiem sądu pierwszej instancji z dnia 6 czerwca 2012 r. za czyny z art. 278 § 2 k.k. i inne na karę łączną 2 lat pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby lat 5 i zaskarżył wyrok w całości.

W odpowiedzi na kasację obrońca oskarżonego wyraził pogląd, że „zważywszy na odrębność postępowania karnego dotyczącego przestępstwa powszechnego oraz postępowania karnego dotyczącego przestępstwa skarbowego, a także zakaz dokonywania rozszerzającej wykładni przepisów na niekorzyść oskarżonego, należy uznać, iż upřednia karalność za przestępstwo powszechne nie będzie miała wpływu dla oceny przesłanek do zastosowania instytucji warunkowego umorzenia postępowania dotyczącego przestępstwa skarbowego”.

---

² Ustawa z dnia 10 września 1999 r. – Kodeks karny skarbowy (Dz. U. z 2017 r., poz. 2226 ze zm.), zwana dalej k.k.s.

³ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2017 r., poz. 2204 ze zm.), zwana dalej k.k.

Sąd Najwyższy uznał, że kasacja zasługuje na uwzględnienie i uchylił zaskarżony wyrok oraz przekazał sprawę do ponownego rozpoznania. Zdaniem SN poprzednie skazanie za przestępstwo powszechne umyślne stanowi w myśl przepisów art. 20 § 2 k.k.s. i art. 66 § 1 k.k. przeszkodę do stosowania instytucji warunkowego umorzenia postępowania karnego w sprawie o przestępstwo skarbowe.

Nie sposób zgodzić się z konkluzją Sądu Najwyższego wyrażoną w glosowanym wyroku, II KK 205/16⁴ – choć część przedstawionych w nim argumentów jest słuszna, to nie odnosi się jednak do głównego problemu. Sąd Najwyższy zasadnie wskazał, że ustawodawca nakazał odpowiednie stosowanie przepisu art. 66 § 1 k.k. nie bez powodu, pomimo że w przepisie art. 41 § 1 k.k.s. została uregulowana kwestia, kiedy można zastosować instytucję warunkowego umorzenia procesu karnego skarbowego. Jak wynika z przepisu, instytucję stosuje się co do sprawy praktycznie każdego przestępstwa skarbowego, oprócz tego, które zostało popełnione w warunkach sprecyzowanych w przepisach art. 37 § 1 pkt 1–3 i 5–7 oraz art. 38 § 2 k.k.s., jednak z zastrzeżeniem przepisów art. 37 § 2, 3 i art. 38 § 3 k.k.s. Przywołane powyżej wyłączenia związane są z przesłankami nadzwyczajnego obostrzenia kary, jednak z pominięciem tak zwanej recydywy skarbowej uregulowanej w przepisie art. 37 § 1 pkt 4 k.k.s.

Wobec powyższego wydawać by się mogło, iż warunkowe umorzenie postępowania karnego skarbowego może zostać zastosowane wobec sprawcy recydywy skarbowej. Nic bardziej mylnego. Zdaniem autorki słusznie wskazuje się w piśmiennictwie, że w sprawach karnoskarbowych przestępstwa skarbowe, które zostały popełnione przez sprawcę w warunkach tak zwanej recydywy karnej skarbowej, niwelują możliwość zastosowania warunkowego umorzenia postępowania karnego skarbowego. Wprawdzie przepis art. 41 § 1 k.k.s. stosowany w związku z przepisem art. 37 § 1 pkt 4 k.k.s. nie reguluje wyłączenia stosowania tej instytucji, jednakże zasada ta wynika z odesłania do stosowania odpowiednio przepisu art. 66 § 1 k.k. uregulowanego przez ustawodawcę w przepisie art. 20 § 2 k.k.s., który jako jedną z ujemnych przesłanek stosowania instytucji warunkowego umorzenia postępowania karnego skarbowego wskazuje, w zakresie odpowiedniego stosowania, niekaralność sprawcy za jakiegokolwiek przestępstwo skarbowe popełnione umyślnie⁵.

---

⁴ Cytowany już wyrok SN z dnia 18 października 2016 r., II KK 205/16, Lex nr 2174125.

⁵ M. Królikowski, R. Zawłocki (red.), *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz do artykułów 1–116*, wyd. 4, C.H. Beck, Warszawa 2017, s. 940; J. Sawicki, *Prawne konsekwencje recydywy skarbowej*, Wojskowy Przegląd Prawniczy Departament Sprawiedliwości M. S. Wojsk. oraz Sekcja Prawnicza Towarzystwa Wiedzy Wojskowej, Warszawa 2008, nr 3, s. 89–90; G. Bogdan, A. Nita, J. Raglewski, A.R. Światłowski, *Kodeks karny skarbowy. Komentarz*, Arche, Gdańsk 2007, s. 248; T. Grzegorzczak, *Kodeks karny skarbowy. Komentarz*, wyd. IV, Wolters Kluwer Business, Warszawa 2009, s. 176; M. Bojarski (red.), *Szczególne dzie-*

Dlatego w tym zakresie zasadnie SN uznał⁶, że choć prosta interpretacja omawianego przepisu mogłaby wskazywać, że barierą do zastosowania przez sąd warunkowego umorzenia postępowania karnego skarbowego nie będzie ówczesna karalność sprawcy za umyślne przestępstwo skarbowe, chociażby popełnione zostało w warunkach recydywy skarbowej, to interpretacja taka byłaby nieuzasadniona. Odesłanie do stosowania w sposób odpowiedni w postępowaniu karnym skarbowym przepisu art. 66 § 1 k.k. przy takiej wykładni pozbawione byłoby jakiegokolwiek sensu i przeczyło racjonalności ustawodawcy. Oznacza to, że uprzednie prawomocne skazanie sprawcy (przestępstwa skarbowego) za umyślne przestępstwo skarbowe (obojętne, czy tego samego rodzaju co poprzednie) jest przeszkodą do skorzystania z instytucji warunkowego umorzenia sprawy w procesie karnym skarbowym. Z tego względu brak wskazania przepisu art. 37 § 1 pkt 4 k.k.s. w przepisie art. 41 § 1 k.k.s. nie ma tak naprawdę znaczenia.

Jednakże nie zasługuje na aprobatę, zdaniem autorki, pogląd Sądu Najwyższego, iż wykładnia przepisów art. 66 § 1 k.k. w zw. z art. 20 § 2 k.k.s. nakazuje uznać, że uprzednia karalność za przestępstwo „powszechne” popełnione umyślnie w przypadku postępowania karnego skarbowego prowadzonego o przestępstwo skarbowe stanowi przeszkodę do zastosowania instytucji warunkowego umorzenia postępowania wobec sprawcy z powodu braku spełnienia przez niego obligatoryjnej przesłanki uprzedniej niekaralności.

Z punktu widzenia niniejszej glosy problem wynika zarówno z braku uregulowania w przepisie art. 66 § 1 k.k. obok przestępstwa, jako przestępstwa powszechnego, również przestępstwa skarbowego, choć zostało ono wskazane w innych przepisach k.k. dotyczących takich przestępstw powszechnych jak: fałszywe oskarżenie (art. 234 k.k.), tworzenie fałszywych dowodów (art. 235 k.k.), zatajanie dowodów niewinności (art. 236 k.k.), zawiadomienie o przestępstwie niepopełnionym (art. 238 k.k.), poplecznictwo (art. 239 k.k.), nawoływanie i pochwalanie przestępstwa (art. 255 k.k.), branie udziału w zorganizowanej grupie i związku przestępczym (art. 258 k.k.), odstąpienie i zapobiegnięcie przestępstwu (art. 259 k.k.), jak też z autonomiczności k.k.s. Powyższe spowodowało, że zarówno w piśmiennictwie, jak i orzecznictwie powstała zbieżność co do tego, czy uprzednie skazanie sprawcy przestępstwa powszechnego za umyślne przestępstwo skarbowe, a nie powszechne, stanowi przeszkodę dla zastosowania przez sąd orzekający w sprawie warunkowego umorzenia postępowania karnego w przedmiocie przestępstwa powszechnego⁷. Analo-

---

dziny prawa karnego. Prawo karne wojskowe, skarbowe i pozakodeksowe, System Prawa Karnego, tom 11, wyd. 2, C.H. Beck. Instytut Nauk Prawnych PAN, Warszawa 2018, s. 92.

⁶ Cytowany już wyrok SN z dnia 18 października 2016 r., II KK 205/16, Lex nr 2174125.

⁷ M. Melezini (red.), *Kary i inne środki reakcji prawnokarnej*, System Prawa Karnego, Tom 6, wyd. 2, C.H. Beck. Instytut Nauk Prawnych PAN, Warszawa 2016, s. 1043; wyrok Sądu Okręgowego w Białymstoku z dnia 24 maja 2012 r., VIII Ka 385/12, <http://bialystok.so.gov.pl/morzecznicstwo/orzeczenia-karne/455-wyrok-sadu-okregowego-w-bialymstoku-z-dnia-24-maja-2012-r-w-sprawie-o-sygn-akt-viii-ka-385-12.html?device=xhtml> [dostęp 04.07.2018]; T. Koziół, *Warunkowe umorzenie postępowania karnego*, Oficyna

gicznie do powyższego brak jednolitości stanowiska w piśmiennictwie i orzecznictwie dotyczy także kwestii, czy uprzednie skazanie sprawcy przestępstwa skarbowego za umyślne przestępstwo powszechne, a nie skarbowe, stanowi przeszkodę dla zastosowania przez sąd orzekający w sprawie warunkowego umorzenia postępowania karnego skarbowego w przedmiocie przestępstwa skarbowego. Wątpliwość powstała z uwagi na fakt, że w przepisach k.k. w których wspomina się przestępstwo skarbowe, terminologia nie jest ujednolicona. W niektórych przepisach części szczególnej k.k. wskazuje się zwrot „przestępstwie, w tym i przestępstwie skarbowym” (art. 234, 235, 236, 239, 259 k.k.), w innych zaś zwrot „przestępstwie lub przestępstwie skarbowym” czy też „występku lub przestępstwa skarbowego” (art. 238, 255, 258 k.k.)⁸. Niemniej jednak w każdym z powyższych przypadków wskazuje się, co jest uzasadnione, że przestępstwo powszechne i przestępstwo skarbowe to dwa odrębne czyny zabronione w sposób odmienny uregulowane i zdefiniowane (art. 1 k.k., art. 53 § 2 k.k.s.), dlatego nie można przez zwrot „przestępstwo” rozumieć także „przestępstwo skarbowe” i odwrotnie.

Brak możliwości zastosowania warunkowego umorzenia postępowania karnego skarbowego wobec sprawcy przestępstwa skarbowego karanego uprzednio za umyślne przestępstwo powszechne w doktrynie aprobują nieliczni autorzy, jednak bez szerszego uzasadnienia, stąd brak możliwości dłuższego odniesienia się do tej kwestii. W komentarzu do art. 41 k.k.s. T. Grzegorzczak wskazuje, że z treści przepisu art. 66 § 1 k.k. wynika, iż nie można warunkowo umorzyć postępowania karnego skarbowego wobec sprawcy przestępstwa skarbowego, jeśli był uprzednio karany za umyślne przestępstwo, bowiem recydywa karna skarbowa zakłada przecież ówczesne skazanie za przestępstwo umyślne. Nie odniesiono się jednak do tego, iż uregulowana w k.k.s. recydywa karna skarbowa dokładnie określa, iż dotyczy ona umyślnego przestępstwa „skarbowego” (art. 37 § 1 pkt 4 k.k.s.). Dlatego sam fakt wcześniejszego ukarania za umyślne przestępstwo „powszechne” nie będzie określał sprawcy przestępstwa skarbowego mianem recydywisty. Natomiast w komentarzu do art. 41 k.k.s. Violetta Konarska-Wrzosek wskazuje jedynie, że „nie można warunkowo umorzyć postępowania karnego sprawcy, który

---

Wolters Kluwer Business, Warszawa 2009, s. 108–110; J. Sawicki, *op. cit.*, s. 89–91; T. Grzegorzczak, *op. cit.*; G. Łabuda, *Sporne kwestie warunkowego umorzenia postępowania w sprawie o przestępstwo skarbowe*, „Probacja” 2009, nr 3–4, s. 45–46; J. Potulski, *Glosa do uchwały SN z dnia 4 kwietnia 2005 r.*, I KZP 7/05, Gdańskie Studia Prawnicze. Przegląd Orzecznictwa, Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2006, nr 1, s. 107–109; uchwała Pełnego Składu Izby Karnej SN z dnia 4 kwietnia 2005 r., I KZP 7/05, LEX nr 146390.

⁸ M. Melezini (red.), *op. cit.*; M. Królikowski, R. Zawłocki (red.), *op. cit.*, s. 942; cytowany już wyrok SN z dnia 18 października 2016 r., II KK 205/16, Lex nr 2174125; cytowana już uchwała Pełnego Składu Izby Karnej SN z dnia 4 kwietnia 2005 r., I KZP 7/05, LEX nr 146390; cytowany już wyrok Sądu Okręgowego w Białymstoku z dnia 24 maja 2012 r., VIII Ka 385/12, <http://bialystok.so.gov.pl/morzecznictwo/orzeczenia-karne/455-wyrok-sadu-okregowego-w-bialymstoku-z-dnia-24-maja-2012-r-w-sprawie-o-sygn-akt-viii-ka-385-12.html?device=xhtml> [dostęp 04.07.2018].

był karany prawomocnym wyrokiem za jakiegokolwiek przestępstwo umyślne (skarbowe lub powszechne)⁹. Brak jednak argumentacji w tym przedmiocie, do której autorka glosy mogłaby się odnieść. Ponadto, w komentarzu do art. 66 k.k. V. Konarska-Wrzosek wskazuje, że zdumiewające jest odmienne traktowanie umyślnych przestępstw powszechnych i skarbowych, bowiem charakter tych czynów jest zbieżny, jedynie pokrzywdzonym bezpośrednio jest podmiot publicznoprawny, a nie obywatele. Biorąc również pod uwagę, że instytucja warunkowego umorzenia postępowania ma charakter dobrowolny, co powoduje, że uzależniona jest jedynie od uznania sądu, autorkę komentarza zdumiewa „tendencja do pobłażania sprawcom umyślnych przestępstw skarbowych – tak jakby ci przestępcy byli godni zaufania pomimo swojej przestępczej przeszłości i dobrze rokowali na przyszłość, że więcej nie będą dopuszczać się naruszeń prawa, a w szczególności przestępstw”¹⁰. Stanowisko to, zdaniem autorki glosy, nie jest uzasadnione, bowiem odmiennosc przestępstw powszechnych od skarbowych nie jest i nie powinna być traktowana dowolnie, gdyż wynika z obowiązujących przepisów. Ustawodawca nie bez powodu uregulował kwestie tych przestępstw w dwóch odrębnych aktach prawnych. Natomiast sam fakt, że sprawca przestępstwa skarbowego karany uprzednio za umyślne przestępstwo powszechne zostanie uznany w postępowaniu karnym skarbowym za niekaranego, nie wyłącza jeszcze możliwości odmowy zastosowania tej instytucji ze względu na przesłankę pozytywnej prognozy kryminologicznej. Dlatego w sytuacji, gdy sąd uzna, że sprawca daje rękojmię przestrzegania porządku prawnego w przyszłości, może, a nie musi, zastosować tę instytucję.

Sąd Najwyższy w glosowanym wyroku, zdaniem autorki, niesłusznie stanął na stanowisku, iż uprzednie skazanie sprawcy przestępstwa skarbowego za umyślne przestępstwo powszechne stanowi w świetle przepisu art. 20 § 2 k.k.s. stosowanym w zw. z art. 66 § 1 k.k. przeszkodę do zastosowania przez sąd, w procesie o przestępstwo skarbowe, instytucji warunkowego umorzenia postępowania. SN wskazał, że jeśliby przyjąć, że przepis art. 41 § 1 k.k.s. w żaden sposób, nawet przez odesłanie, nie reguluje kwestii wcześniejszej niekaralności sprawcy za przestępstwo skarbowe, to oznaczałoby to, że uprzednia karalność sprawcy za jakiegokolwiek przestępstwo popełnione umyślne – powszechne lub skarbowe – nie stanowiłaby przeszkody do stosowania przez sąd warunkowego umorzenia postępowania. Jednakże przy takiej wykładni przepisu odesłanie do stosowania w sposób odpowiedni w procesie karnym skarbowym uznać by należało za pozbawione jakiegokolwiek sensu¹¹. Tymczasem problem polega na tym, że w stanie faktycznym glosowanego wyroku nie chodziło o uprzednią karalność za popełnione umyśl-

⁹ I. Zgoliński (red.), *Kodeks karny skarbowy. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2018, s. 234; T. Grzegorzczak, *op. cit.*

¹⁰ V. Konarska-Wrzosek (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2016, s. 401.

¹¹ Cytowany już wyrok SN z dnia 18 października 2016 r., II KK 205/16, Lex nr 2174125.

nie przestępstwo skarbowe, tylko przestępstwo powszechne, i nie zachodziła kwestia recydywy skarbowej, do czego odnosił się również SN, argumentując zapadłe orzeczenie.

Natomiast możliwość zastosowania instytucji warunkowego umorzenia postępowania karnego skarbowego wobec sprawcy przestępstwa skarbowego karanego uprzednio za przestępstwo umyślne powszechne i odwrotnie aprobuje w doktrynie duża cześć autorów, zasadnie argumentując swoje stanowisko, które autorka glosy podziela¹².

Słusznie wskazuje się w orzecznictwie, że żaden z kodeksów karnych obowiązujących do 1997 r. nie określał przepisu ogólnego, który wskazywałby, iż przestępstwa uregulowane w odrębnych ustawach karnych, innych niż k.k., w tym w ustawie karnej skarbowej, są przestępstwami właśnie w rozumieniu ustawy k.k. Przepisem takim na pewno nie jest też obecny art. 116 k.k., bowiem nakaz stosowania norm karnych z części ogólnej k.k. do innych aktów prawnych przewidujących odpowiedzialność karną odnosi się jedynie do zasad odpowiedzialności karnej, natomiast zasady te nie pozwalają na kategoryzowanie przestępstw w ogólności, charakteryzowanie ich czy też ich hierarchizowanie. Zagadnienia te regulowane są głównie w określonych aktach prawnych (kodeksach) i przeważnie nie wykraczają poza swoją materię. W tych okolicznościach nie byłaby zasadna asercja, że odesłanie zawarte w przepisie art. 20 § 2 k.k.s. do odpowiedniego stosowania przepisu art. 66 § 1 k.k. oznacza, iż dotyczy to także definicji „przestępstwa” umyślnego. Tym bardziej, że w przepisie art. 53 § 2 k.k.s. zawarto odrębną od przestępstwa powszechnego (art. 1 k.k.) definicję przestępstwa skarbowego¹³.

O odpowiednim stosowaniu danej normy prawnej można mówić wtedy, gdy określona norma nakazuje zastosować w sposób odpowiedni treść przepisu, który został uregulowany w innej normie albo w innym akcie prawnym. Zazwyczaj podstawą tejże decyzji będzie podobieństwo występujące pomiędzy tymi normami, co w sposób oczywisty wiązać będzie odpowiednie stosowanie normy z analogią. Odpowiednie stosowanie wynika z regulacji uchwalonej przez ustawodawcę, usytuowanej w przepisie odsyłającym, tj. w przypadku niniejszej problematyki w przepisie art. 20 § 2 k.k.s., przy czym niezbędność odpowiedniego stosowania oznacza, że dana norma prawna, która dotyczy innej,

¹² T. Koziół, *op. cit.*; R.A. Stefański (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, wyd. 3, C.H. Beck, Warszawa 2017, s. 506–507; P. Kardas, G. Łabuda, T. Razowski, *Kodeks karny skarbowy, Komentarz*, wyd. 3, Wolters Kluwer, Warszawa 2017, s. 502; W. Wróbel, A. Zoll (red.), *Kodeks karny. Część ogólna. Tom I, Komentarz do art. 53–116*, wyd. V, Wolters Kluwer, Warszawa 2016, s. 281; G. Łabuda, *op. cit.*, s. 46–47; J. Giezek, *Kodeks karny, część ogólna. Komentarz*, wyd. 2, Wolters Kluwer Business, Warszawa 2012, s. 474–475; I. Bondarczuk, *Problematyka przesłanek warunkowego umorzenia postępowania karnego*, „Wrocławskie Studia Erazmiańskie”, Zeszyty Studenckie. Studia Erasmiiana Wratislaviensia. Acta Studentium, Prace Prawnicze, Administratywistyczne i Historyczne. Biblioteka Cyfrowa Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2009, s. 143; M. Mozgawa, *Kodeks karny. Komentarz*, wyd. 8, Wolters Kluwer, Warszawa 2017, art. 66, teza 3, Lex; M. Filar (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, wyd. V, Wolters Kluwer, Warszawa 2016, s. 506; M. Bojarski (red.), *op. cit.*; M. Królikowski, R. Zawłocki (red.), *op. cit.*, s. 942.

¹³ Cytowana już uchwała Pełnego Składu Izby Karnej SN z dnia 4 kwietnia 2005 r., I KZP 7/05, LEX nr 146390.

wyraźnie określonej sytuacji, wymaga właściwej adaptacji, tj. dokonania pewnej modyfikacji, biorąc pod uwagę różnice występujące między „dwoma abstrakcyjnie, hipotetycznie określonymi stanami faktycznymi”. Tymczasem analogia *legis* jest instytucją, której nie reguluje żadna norma prawna, i oznacza, że dany organ (sąd) stosujący prawo dokona we własnym zakresie uzupełnienia istniejącej w prawie luki, którą ustawodawca przeoczył, choć nie tylko był w stanie, ale i miał możliwość ją zapełnić poprzez właściwą regulację. Odpowiednie stosowanie danej normy prawnej nakazuje wziąć pod uwagę wszelkie różnice istniejące pomiędzy określonymi instytucjami, których dotyczą norma odsyłająca i norma odesłania. W konsekwencji odpowiednie stosowanie normy prawnej może polegać zarówno na jej zastosowaniu wprost albo z odpowiednimi modyfikacjami, czy też na całkowitej negacji jej zastosowania z uwagi na występujące rozbieżności. Ażeby dokonujący interpretacji przepisu mógł określić, z którą sytuacją ma do czynienia, winien skorzystać z wykładni systemowej i funkcjonalnej prawa¹⁴.

Słusznie wskazuje się w piśmiennictwie i orzecznictwie, że wykorzystywanie treści przepisów uregulowanych w części ogólnej k.k. do przestępstw skarbowych opiera się na właściwej implementacji treści przepisów ogólnych k.k. do przestępstw skarbowych wynikających z odrębnej ustawy karnej skarbowej. Oznacza to, że ich stosowanie w sposób „odpowiedni” wymaga zarówno adaptacji danej treści normy, jak też zmiany niektórych jej fragmentów stosownie do danego postępowania oraz całkowitego uwzględnienia charakteru tego postępowania i wynikających z tego rozbieżności. Ciężko wyobrazić sobie sytuację, gdzie dany przepis k.k. stosowany na mocy art. 20 § 2 k.k.s. będzie miał zastosowanie wprost, całkowicie bez żadnej zmiany. Samo uregulowanie w przepisie art. 20 § 2 k.k.s. normy 66 § 1 k.k. jest równoznaczne z potrzebą modyfikacji na rzecz postępowania karnego skarbowego. Modyfikacja ta będzie opierać się co najmniej na określeniu, że w przypadku treści art. 66 § 1 k.k. chodzić będzie nie o przestępstwo powszechne, ale o przestępstwo skarbowe. Dlatego asercja, że dana norma prawna może być stosowana bezpośrednio, ma jedynie charakter „metafory”¹⁵. Stosowanie określonej normy na zasadzie odpowiedniości winno odbywać się w taki sposób, który najbardziej będzie odpowiadał przepisom, do których ma mieć zastosowanie. W przeciwnym razie uregulowanie to traciłoby rację bytu, minimalizowałoby bowiem wymóg precyzyjnego i wyraźnego wyznaczenia granic obowiązywania określonej normy karnej jako wzorca właściwego zachowania się przez jej adresatów¹⁶. Sformułowa-

¹⁴ L. Morawski, *Zasady wykładni prawa*, wyd. 2, Towarzystwo Naukowe Organizacji i Kierowania, Toruń 2010, s. 244–245.

¹⁵ P. Kardas, G. Łabuda, T. Razowski, *op. cit.*, s. 359; uchwała SN z dnia 15 września 1995 r., III CZP 110/95, Lex nr 9236; uchwała SN z dnia 23 maja 2006 r., I KZP 6/06, Legalis nr 74446; postanowienie SN z dnia 31 marca 2015 r., I KZP 27/14, Lex nr 1659215.

¹⁶ Uchwała SN z dnia 30 stycznia 2001 r., I KZP 50/00, Legalis nr 48931; zob. K. Opałek, J. Wróblewski, *Zagadnienia teorii prawa*, PWN, Warszawa 1969, s. 65.

nie w przepisie art. 20 § 2 k.k.s. zwrotu „stosuje się odpowiednio” znamionuje stosowanie wskazanych przepisów k.k. z jednoczesnym uwzględnieniem występującej autonomii systemowej k.k.s. Z tego względu każda recypowana norma prawna k.k. powinna być w odpowiednim zakresie dostosowana do przepisów k.k.s. W sytuacji gdy część zapożyczonej normy okaże się niezgodna z przepisami k.k.s., powinno się zastosować jedynie tę część normy prawnej, z której nie wynikają niezgodności. Natomiast w sytuacji gdy niezgodności występują, pierwszeństwo stosowania każdorazowo należy przyznać normom prawnym k.k.s., a dopiero w sytuacji gdy k.k.s. nie normuje określonej kwestii, należy uwzględniać recypowane normy prawne¹⁷.

Zdaniem autorki należy zgodzić się ze stanowiskiem sądu okręgowego, który słusznie uznał, że warunek uprzedniej niekaralności sprawcy oskarżonego o umyślne przestępstwo powszechne określony w art. 66 § 1 k.k. będzie zrealizowany w sytuacji, gdy sprawca przestępstwa powszechnego został co prawda uprzednio prawomocnie skazany, ale za umyślne przestępstwo skarbowe, a nie za umyślne przestępstwo powszechne¹⁸. Choć orzeczenie dotyczyło *stricte* kwestii przestępstwa powszechnego, nie skarbowego, należy uznać, że zasada ta będzie miała analogiczne zastosowanie do sprawcy przestępstwa skarbowego. Stanowisko to powinno zostać uznane za prawidłowe również z tego powodu, że w przypadku tak fundamentalnych rozbieżności interpretacyjnych w obowiązujących przepisach karnych prymat w stosowaniu winna mieć niewątpliwie funkcja prawa karnego o charakterze gwarancyjnym oraz towarzyszący jej zakaz dokonywania rozszerzającej wykładni danej normy karnej na niekorzyść sprawcy przestępstwa skarbowego, chociażby sąd orzekający w sprawie był przeświadczony, że ustawodawca, uchwalając dany przepis karny, nie uwzględnił konieczności penalizacji czynu karalnego bądź zwyczajnie popełnił błąd przy legislacji¹⁹.

Wobec powyższego należy stanąć na stanowisku, że w przypadku wcześniejszego prawomocnego skazania sprawcy przestępstwa skarbowego, za umyślne przestępstwo powszechne, okoliczność ta nie będzie stanowić przeszkody dla stosowania wobec niego warunkowego umorzenia postępowania karnego skarbowego w związku z popełnionym przez niego przestępstwem skarbowym w zakresie wymaganej przesłanki uprzedniej niekaralności za umyślne przestępstwo skarbowe. Treść przepisu art. 66 § 1 k.k.

¹⁷ W. Kotowski, B. Kurzępa, *Kodeks karny skarbowy. Komentarz*, wyd. II, LexisNexis Polska, Warszawa 2007, art. 20, teza 10, Lex; F. Prusak, *Kodeks karny skarbowy. Komentarz. Tom I (art. 1–53)*, Zakamycze, Kraków 2006, s. 308.

¹⁸ Cytowany już wyrok SO w Białymstoku z dnia 24 maja 2012 r., VIII Ka 385/12 <http://bialystok.so.gov.pl/morzecznictwo/orzeczenia-karne/455-wyrok-sadu-okregowego-w-bialymstoku-z-dnia-24-maja-2012-r-w-sprawie-o-sygn-akt-viii-ka-385-12.html?device=xhtml> [dostęp 04.07.2018].

¹⁹ A. Michalska-Warias, *Glosa do uchwały SN z 04.04.2005 r., I KZP 7/05*, „Prokuratura i Prawo”, Warszawa 2007, 7–8, s. 201–202; R.A. Stefański, *op. cit.*, s. 507; W. Wróbel, A. Zoll (red.), *op. cit.*; T. Kozioł, *op. cit.*, s. 109; J. Giezek, *op. cit.*, s. 469–475; cytowana już uchwała SN z dnia 23 maja 2006 r., I KZP 6/06, Legalis nr 74446.

stosowanego na mocy art. 20 § 2 k.k.s. należy odczytywać w ten sposób, że sąd może warunkowo umorzyć postępowanie karne skarbowe, jeżeli wina i społeczna szkodliwość czynu nie są znaczne, okoliczności jego popełnienia nie budzą wątpliwości, a postawa sprawcy nie karanego za przestępstwo skarbowe umyślne, jego właściwości i warunki osobiste oraz dotychczasowy sposób życia uzasadniają przypuszczenie, że pomimo umorzenia postępowania będzie przestrzegał porządku prawnego, w szczególności nie popełni przestępstwa skarbowego²⁰. Dlatego nawet gdy sprawca przestępstwa skarbowego, m.in. nierzetelnego prowadzenia ksiąg (art. 61 k.k.s.), był uprzednio prawomocnie skazany za umyślne przestępstwo powszechne kradzieży (art. 278 § 2 k.k.) na karę pozbawienia wolności, choćby z warunkowym zawieszeniem wykonania tejże kary na określony okres próby, która nie uległa zatarciu, fakt ten nie może mieć znaczenia przy badaniu przez sąd warunku uprzedniej niekaralności sprawcy za umyślne przestępstwo skarbowe wynikającego z przepisu art. 66 § 1 k.k. w zw. z art. 20 § 2 k.k.s. przy zast. art. 41 § 1 k.k.s. Ustalenie przez sąd, iż taki sprawca był uprzednio karany, co spowodowało odmowę warunkowego umorzenia postępowania karnego, stanowić będzie naruszenie prawa karnego materialnego, co powinno skutkować zarzutem apelacyjnym na mocy art. 438 pkt 1 k.p.k.²¹ w zw. z art. 113 § 1 k.k.s.

W piśmiennictwie wskazuje się, co jest uzasadnione, że wcześniejsza karalność sprawcy przestępstwa skarbowego za umyślne przestępstwo powszechne może i powinna zostać wzięta przez sąd orzekający pod uwagę w przedstawionej powyżej sytuacji w ramach rozważania, czy wobec danej osoby, która dopuściła się przestępstwa skarbowego, występuje pozytywna prognoza kryminologiczna²². Jednak karalność ta nie mogła, zdaniem autorki, wykluczyć spełnienia przez sprawcę przesłanki uprzedniej niekaralności za umyślne przestępstwo skarbowe. Ocena negatywna w zakresie gwarantowania przez sprawcę pozytywnej prognozy kryminologicznej na przyszłość byłaby zasadna, co nie powinno budzić żadnych wątpliwości, gdyby przykładowo sprawca oszustwa podatkowego (76 k.k.s.) był już uprzednio karany za oszustwo powszechne (286 k.k.), co *de facto* byłoby nawet relewantne z uwagi na podobieństwo tych przestępstw w zakresie ich znamion. Zauważyć bowiem należy, że jeśli sprawca karany uprzednio za oszustwo powszechne, ponownie umyślnie popełnia przestępstwo, tylko tym razem dotyczące oszustwa skarbowego, nie daje, w ocenie autorki, gwarancji, iż nie popełni w przyszłości kolejnego przestępstwa.

²⁰ G. Łabuda, *op. cit.*, s. 47.

²¹ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2017 r., poz. 1904 ze zm.), zwana dalej k.p.k.

²² E.A. Wdzięczna, *Warunkowe umorzenie postępowania karnego w świetle koncepcji sprawiedliwości naprawczej*, Towarzystwo Naukowe Organizacji i Kierowania, Toruń 2010, s. 162; A. Grześkowiak, K. Wiak (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, wyd. 5, C.H. Beck, Warszawa 2018, s. 509–510; M. Królikowski, R. Zawłocki (red.), *op. cit.*, s. 942–943.

Reasumując, autorka glosowanego orzeczenia stoi na stanowisku, że zastosowanie instytucji warunkowego umorzenia sprawy w procesie karnym skarbowym w oparciu o przepisy art. 41 § 1 k.k.s. oraz art. 66 § 1 k.k. przy zastosowaniu art. 20 § 2 k.k.s. wobec sprawcy przestępstwa skarbowego nie naruszy prawa materialnego w zakresie wymaganej przez przepisy przesłanki uprzedniej niekaralności sprawcy w przypadku, gdy został on uprzednio prawomocnie skazany na jedną z kar uregulowanych w art. 32 k.k. za umyślne przestępstwo powszechne.

Argumentacja przedstawiona w niniejszej glosie wskazuje również, że nawet w przypadku spełnienia przez sprawcę warunku uprzedniej niekaralności za umyślne przestępstwo skarbowe, co zdaniem autorki występowało w glosowanym wyroku, to sąd pierwszej instancji miał prawną możliwość, by uznać, że warunkowe umorzenie postępowania nie jest zasadne, jeśli dokonałby takiej oceny. Dopuszczalne bowiem było odwołanie się do przesłanki pozytywnej prognozy kryminologicznej i wskazanie, że w ocenie sądu sprawca nie daje rękojmi przestrzegania porządku prawnego w przyszłości.

Zdaniem autorki uzasadnione jest, by ustawodawca pochylił się nad omówioną problematyką i wskazał przestępstwo skarbowe w przepisie art. 66 § 1 k.k., jak to uczynił z niektórymi innymi przestępstwami, w tym nawoływania publicznie do popełnienia przestępstwa skarbowego (art. 255 § 1 k.k.), bądź całkowicie odrębnie uregulował kwestię instytucji warunkowego umorzenia postępowania karnego skarbowego w kodeksie karnym skarbowym w przepisie art. 41 k.k.s., by nie było żadnych wątpliwości natury prawnej, czy prawomocne ukaranie osoby za umyślne przestępstwo powszechne stoi na przeszkodzie późniejszemu zastosowaniu wobec niej warunkowego umorzenia postępowania w przypadku przestępstwa skarbowego z powodu uznania, że nie spełnia ona przesłanki uprzedniej niekaralności czy też nie.

Bibliografia

Źródła

- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 2204 ze zm.).
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2017 r., poz. 1904 ze zm.).
- Ustawa z dnia 10 września 1999 r. – Kodeks karny skarbowy (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 2226 ze zm.).
- Uchwała SN z dnia 23 maja 2006 r., I KZP 6/06, OSNKW 2006, nr 6, poz. 56.
- Uchwała Pełnego Składu Izby Karnej SN z dnia 4 kwietnia 2005 r., I KZP 7/05, Lex nr 146390.
- Uchwała SN z dnia 30 stycznia 2001 r., I KZP 50/00, Legalis nr 48931.
- Uchwała SN z dnia 15 września 1995 r., III CZP 110/95, Lex nr 9236.
- Wyrok SN z dnia 18 października 2016 r., II KK 205/16, Lex nr 2174125.
- Postanowienie SN z dnia 31 marca 2015 r., I KZP 27/14, Lex nr 1659215.

Wyrok SO w Białymstoku z dnia 24 maja 2012 r., VIII Ka 385/12, <http://bialystok.so.gov.pl/morzecznictwo/orzeczenia-karne/455-wyrok-sadu-okregowego-w-bialymstoku-z-dnia-24-maja-2012-r-w-sprawie-o-sygn-akt-viii-ka-385-12.html?device=xhtml> [dostęp 04.07.2018].

Literatura

- Bogdan G., Nita A., Raglewski J., Światłowski A. R., *Kodeks karny skarbowy. Komentarz*, Arche, Gdańsk 2007.
- Bojarski M., Prusak F., *Szczególne dziedziny prawa karnego. Prawo karne wojskowe, skarbowe i pozakodeksowe*, System Prawa Karnego, tom 11, wyd. 2, C.H. Beck. Instytut Nauk Prawnych PAN, Warszawa 2018.
- Bondarczuk I., *Problematyka przesłanek warunkowego umorzenia postępowania karnego*, „Wrocławskie Studia Erazmiańskie. Zeszyty Studenckie”, Studia Erasmiiana Wratislaviensia. Acta Studentium. Prace Prawnicze, Administratywistyczne i Historyczne, Biblioteka Cyfrowa Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2009.
- Filar M. (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, wyd. V, Wolters Kluwer, Warszawa 2016.
- Giezek J., *Kodeks karny, część ogólna. Komentarz*, wyd. 2, Wolters Kluwer Business, Warszawa 2012.
- Grzegorzczak T., *Kodeks karny skarbowy. Komentarz*, wyd. IV, Wolters Kluwer Business, Warszawa 2009.
- Grześkowiak A., *Kodeks karny. Komentarz*, wyd. 4, C.H. Beck, Warszawa 2018.
- Kardas P., Łabuda G., Razowski T., *Kodeks karny skarbowy*, wyd. III, Wolters Kluwer, Warszawa 2017.
- Konarska-Wrzošek V. (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2016.
- Kotowski W., Kurzępa B., *Kodeks karny skarbowy. Komentarz*, wyd. II, LexisNexis Polska, Warszawa 2007, Lex.
- Koziół T., *Warunkowe umorzenie postępowania karnego*, Oficyna Wolters Kluwer Business, Warszawa 2009.
- Królikowski M., Zawłocki R. (red.), *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz do artykułów 1–116*, wyd. 4, C.H. Beck, Warszawa 2017.
- Łabuda G., *Sporne kwestie warunkowego umorzenia postępowania w sprawie o przestępstwo skarbowe*, „Probacja” 2009, nr 3–4.
- Melezini M. (red.), *Kary i inne środki reakcji prawnokarnej*, System Prawa Karnego, tom 6, wyd. 2, C.H. Beck. Instytut Nauk Prawnych PAN, Warszawa 2016.
- Michalska-Warias A., *Glosa do uchwały SN z dnia 4 kwietnia 2005 r., I KZP 7/05*, „Prokuratura i Prawo”, Warszawa 2007, nr 7–8.
- Morawski L., *Zasady wykładni prawa*, wyd. 2, Towarzystwo Naukowe Organizacji i Kierowania, Toruń 2010.
- Mozgawa M., *Kodeks karny. Komentarz*, wyd. 8, Wolters Kluwer, Warszawa 2017, Lex.
- Opalek K., Wróblewski J., *Zagadnienia teorii prawa*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1969.
- Potulski J., *Glosa do uchwały SN z dnia 4 kwietnia 2005 r., I KZP 7/05*, Gdańskie Studia Prawnicze. Przegląd Orzecznictwa, Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2006, nr 1.
- Prusak F., *Kodeks karny skarbowy. Komentarz. Tom I (art. 1–53)*, Zakamycze, Kraków 2006.

Sawicki J., *Prawne konsekwencje recydywy skarbowej*, Wojskowy Przegląd Prawniczy, Departament Sprawiedliwości M. S. Wojsk. oraz Sekcja Prawnicza Towarzystwa Wiedzy Wojskowej, Warszawa 2008, nr 3.

Stefański R. (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, wyd. 16, C.H. Beck, Warszawa 2017.

Wdzięczna E.A., *Warunkowe umorzenie postępowania karnego w świetle koncepcji sprawiedliwości naprawczej*, Towarzystwo Naukowe Organizacji i Kierowania, Toruń 2010.

Wróbel W. (red.), Zoll A. (red.), *Kodeks karny. Część ogólna. Tom II. Część II. Komentarz do art. 53–116*, wyd. V, Wolters Kluwer, Warszawa 2016.

Zgoliński I. (red.), *Kodeks karny skarbowy. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2018.

